

5. Кучерявый А. В. Стратегическая устойчивость предприятия: понятие и составляющие. Надежность. 2005. № 1. С. 14–18.

6. Зеткина О. В. Об управлении устойчивостью предприятия. М. : Аудит, ЮНИТИ, 2003. 134 с.

7. Касич А. О., Яковенко Я. Ю. Звіт про стійкий розвиток як аналітичний інструмент формування корпоративної соціальної відповідальності. Ефективна економіка. 2016. №10. <http://www.economy.nauka.com>.

8. Касич А.О., Яковенко Я. Ю. Сучасні науково-теоретичні підходи до визначення сутності поняття стійкого розвитку. Економіка та держава. 2018. №10. С. 14-20.

9. Касич А., Вохозка М. Theoretical and methodical foundations of sustainable management in modern companies. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2017. №2. С. 298-305.

УДК 330.8:338.2:378

Бреус С.В., д.е.н., доцент
Київський національний університет технологій та дизайну

ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ПІДВИЩЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ СИСТЕМИ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У сучасних умовах заклади вищої освіти (ЗВО), які запропоновано розглядати в системі, не функціонують незалежно від системи вищої освіти та справляють значний вплив на розвиток національної економіки, вони здійснюють взаємодію з зовнішнім середовищем, завдяки чому формуються надійні зв'язки з ним, що у результаті сприяє становленню ЗВО як провідників інновацій і центрів знань. Така ситуація спричинена, зокрема впливом чинників на результативність функціонування системи ЗВО, загалом, та її економічну безпеку (ЕБ).

В окремих наукових працях у сфері управління економічною безпекою системи ЗВО спостерігається чіткий поділ чинників на внутрішні та зовнішні [1]. При цьому чинники зовнішнього середовища – прямого впливу – справляють негативний вплив на результативність функціонування ЗВО, інші – непрямий (чинники зовнішнього впливу також можуть і надавати можливості для ефективного функціонування ЗВО). Межа, що дозволяє відділити чинники внутрішнього середовища від зовнішнього, не є чітко окресленою. Зазначене дає підстави до виокремлення низки чинників (конститутивно-ключових), що мають разом відношення до зовнішнього та до внутрішнього середовища, тому при

дослідженні економічної безпеки системи ЗВО у контексті підвищення результативності управління нею, здійснено їх розмежування залежно від характеру впливу – безпосереднього та опосередкованого, узагальнено та розподілено на дві групи, які, у сукупності, формують комплекс чинників – небезпек і загроз (табл. 1).

Таблиця 1

Чинники безпосереднього та опосередкованого впливу на підвищення результативності управління економічною безпекою системи ЗВО *

Групування найвагоміших чинників та їх змістовність
<i>чинники безпосереднього впливу</i>
економічні (зниження платоспроможності населення і як результат підвищення рівня бідності, що наряду зі зменшенням обсягів державного фінансування з усіх джерел, разом призводять до зниження рівня доходів населення і до обмеження можливостей доступу до навчання абітурієнтів, які належать до сімей із низьким рівнем доходу ін.);
демографічні (від’ємне сальдо природного та механічного руху населення та абітурієнтів, викликане зменшенням народжуваності та активізацією міграційних процесів випускників у зв’язку з високою конкуренцією іноземних закладів вищої освіти за абітурієнтів та випускників і подальшою їх локалізацією в країнах навчання тощо).
<i>чинники опосередкованого впливу</i>
управлінські, що включають в себе політико-правові чинники об’єднані у зв’язку з тим, що вони разом впливають на результативність функціонування системи ЗВО та її ЕБ. До політичних віднесені: нестабільна політична ситуація в країні, у результаті чого відбувається зменшення кількості студентів у вітчизняних ЗВО, загалом, та прискорення міграційних процесів за межі країни ін. До правових відносяться ті, які впливають на якість вищої освіти через низку нормативно-правових актів: Конституція України (ст. 53) [2]; ЗУ «Про освіту» [3], «Про вищу освіту» [4], «Про наукову і науково-технічну діяльність» [5] ін., міжнародних договорів України, укладених в установленому ЗУ порядку. Ці чинники знаходять прояв переважно через економічні та демографічні;
воєнні (анексія АРК РФ, нарощування обсягів зовнішньої агресії з боку РФ у результаті військових дій на сході України, що призвели до ескалації конфлікту у цій частині держави, загострення ситуації РФ на Азовському узбережжі моря і, як результат, збільшення міграційних процесів усередині країни з АРК та зони проведення ООС (Операція об’єднаних сил). Дія цих чинників, переважно, проявляється через дію демографічних;
соціальні (зростання соціальної напруженості в суспільстві та погіршення кримінальної обстановки в державі тощо). Вплив соціальних чинників проявляється через дію економічних, політичних та воєнних.

*Джерело * Сформульовано та систематизовано у табличному вигляді автором.*

Враховуючи зазначене, можна констатувати, що комплекс чинників являє собою, з одного боку, можливості для функціонування системи ЗВО, які доцільно реалізувати, а з іншого – виклики, як одну з форм чинників, якої вони набувають у випадку негативних змін зовнішнього та внутрішнього середовища та сприяють породженню небезпеки, похідною якої є загроза, що, у свою чергу отримує прояв у вигляді ризиків економічній безпеці системи ЗВО, на чому акцентовано увагу у працях [6-10].

Література

1. Терентьева Т. В., Кулакова М. Н. Факторы, влияющие на эффективность образовательных услуг вуза в современном обществе. *Современные проблемы науки и образования*. 2012. № 5. URL: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=7123> (дата звернення: 27.03.2020).
2. Конституція України – основа реформування суспільства. Х.: Право, 1996. 96 с.
3. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. Редакція від 09.08.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 27.03.2020).
4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. Редакція від 09.08.2019. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 27.03.2020).
5. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. Редакція від 16.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19> (дата звернення: 27.03.2020).
6. Бреус С. В. Управління економічною безпекою системи вітчизняних закладів вищої освіти : монографія. Київ : КНУТД, 2019. 400 с.
7. Денисенко М. П., Бреус С. В. Системні загрози як чинник погіршення економічної безпеки вищих навчальних закладів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Вип. 16, ч. 1. С. 76–80.
8. Денисенко М. П., Бреус С. В. Економічна безпека ВНЗ у регіональному розрізі: дослідження сутності ризику, безпеки та економічної небезпеки. *Бізнес-навігатор*. 2017. Вип. 4-1 (43). С. 79–85.
9. Kasych A., Breus S., Khaustova Ye. Investigation of risk in the activities of higher education institutions in the context of securing their economic safety. *Technology audit and production reserves*. 2017. № 6/4 (38). P. 30–34.
10. Бреус С. В. Управління економічною безпекою системи закладів вищої освіти: проблематика використання ієрархічно-фасетного методу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип. 24, ч. 1. С. 55–63.